

Euroopa nimel kõneldes

Keeled Euroopa Liidus

Käesoleva brošüüri ning muid lühidaid ja lihtsaid selgitusi ELi kohta leiate veebilehelt
ec.europa.eu/publications

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaannete talitus
B-1049 Brüssel

Käsikiri on koostatud 2008. aasta augustis.

Kaaneillustratsioon: © Shutterstock

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2008

16 lk – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-09161-2

© Euroopa ühendused, 2008

Paljundamine on lubatud. Fotode kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb luba küsida otse autoriõiguse omanikelt.

Printed in Germany

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PAPERILE

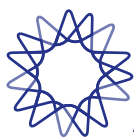
Arenev Euroopa

Euroopa nimel kõneldes

Keeled Euroopa Liidus

„Mitmes keeles suhtlemise oskus on ühtviisi kasulik nii üksikisikutele, organisatsioonidele kui ka äriühingutele. See arendab loovust, murrab kultuurilisi stereotüüpe, julgustab mõtlema „väljaspool raame“ ning võib kaasa aidata uuenduslike toodete ja teenuste loomisele.”

Leonard Orban
Euroopa Komisjoni liige

Sisukord

Keele tähtsus	03
Euroopa keeled	05
Piirkondlikud ja vähemuskeeled	07
Keel ja liikuvus	09
Keeleõppe edendamine	10
Mitmekeelsus kui töövahend	12
Mitmekeelse Euroopa Liidu juhtimine	13
Tuleviku väljakutsed	15
Täiendavat lugemist	15

Keel, mida kõneleme, aitab meil end määratleda. Kõik need keeled, mida räägivad Euroopa Liidu ligi 500 miljonit kodanikku, katavad meie maailmajao suure mosaiigitaolise muustrina. EL tunnustab õigust enesemääramisele ning toetab aktiivselt meie vabadust kõnelda ja kirjutada omas keeles, jätkates samas liikumist oma suure eesmärgi ehk liikmesriikide tihedama lõimimise suunas. Need eesmärgid täiendavad üksteist ja on ühendatud ka ELi juhtlauses „Ühinevad mitmekesisuses“.

EL läheb tegelikult veelgi kaugemale, innustades oma kodanikke võõrkeeli õppima. Ühe või isegi mitme võõrkeele oskus annab võimaluse teise riiki elama ja tööle asuda. Tööjõu liikuvus aitab luua uusi töökohti ja hoogustab majanduskasvu. Võõrkeelte oskus edendab ka kodanike kultuuridevahelisi kontakte, vastastikust mõistmist ning

otsesuhtlust pidevalt laienevas ja mitmekesisuvas liidus.

Diskrimineerimise vältimine

Euroopa Liidus on 23 ametlikku keelt. Kui uus riik ühineb ELiga, saab selle riigikeel tavaliselt ELi ametlikuks keeleks. Selle kohta teeb otsuse Euroopa Liidu Nõukogu. Nii kantakse hoolt selle eest, et ELi kodanikud saaksid ELi ja tema institutsioonidega suheldes kasutada sama keelt, mida nad kasutavad oma kodumaal ametiasutustega asju ajades.

Peale selle tõlgitakse kõik ELi vastuvõetud uued õigusaktid kõikidesse ametlikesse keeltesse, nii et asjast huvitatud isikud kogu ELis teavad kohe, mida uus õigusakt käsitleb ja kuidas see nende elu mõjutab. ELi õigusakti kõik keeleversioonid on võrdse juriidilise väärtusega.

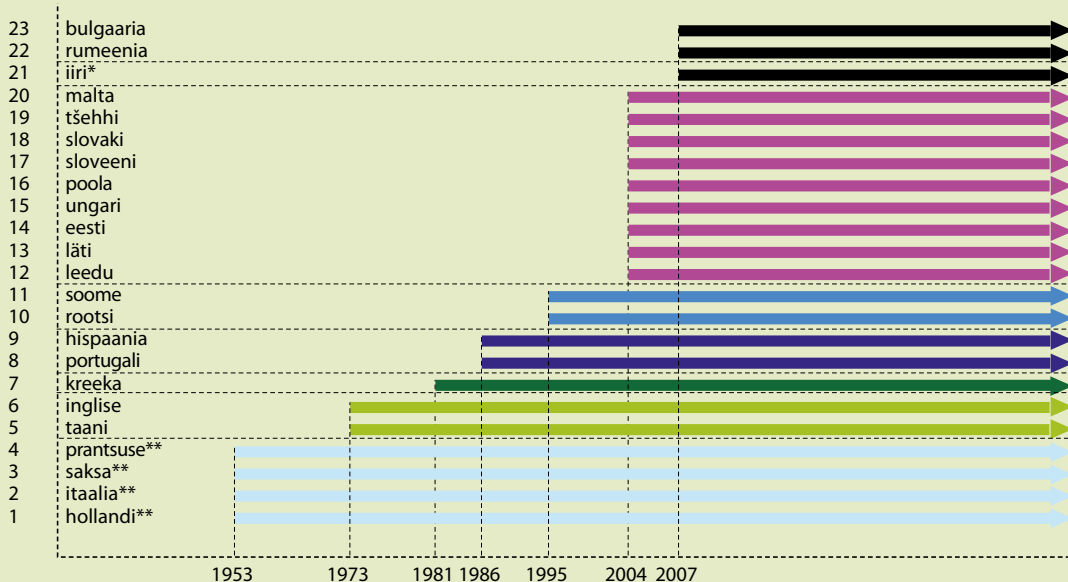
Sel moel välistab EL vahetegemise väikeste ja suurte keelte kõnelejate vahel. Näiteks Euroopa Parlamendi liikmed võivad parlamendi poole pöörduda selle rahva keeles, keda nad esindavad. Sloveenia parlamendiliikmed võivad rääkida neid valinud rahva keeles samamoodi nagu Saksa parlamendiliikmed.

Tähtsad valdkonnad

Kirjalik ja suuline tõlkimine on seetõttu Euroopa Liidus väga olulisel kohal. Kaheteistkümne uue liikme ühinemine ajavahemikul 2004–2007 on rohkem kui kahekordistanud ametlike keelte arvu (11-lt 23-le), suunates senisest rohkem tähelepanu keelte rollile ELis. 2007. aastal ajendas see ELi välja töötama lausa uue poliitikavaldkonna: mitmekeelsuse. Valdkonna eesmärgid on edendada keeleõpet ELis, tagada kodanike juurdepääs

ELi ametlikud keeled

(*) Iiri keel: asutamislepingu keel alates 1973. aastast. Baski, katalaani ja galeegi keel: eristaatus alates 2006. aastast.

(**) Neid nelja keelt kasutas Euroopa Sõe- ja Teraseühendus, mis asutati 1950. aastal ning mis oli esimene samm nüüdse ELi moodustumisel. Ametlikud keeled otsustati 1958. aastal nõukogu määrusega nr 1, mida on muudetud iga kord, kui ELiga ühinevad uued riigid.

**ELi praegused keeled
said liidu ametlikeks
keelteks neljal
aastatel**

ELile oma riigikeeles ning kasutada mitmekeelsust Euroopa Liidu majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja poliitilise arengu hüvanguks.

ELi kindel toetus keelelisele mitmekesisusele näitab, et liit ei püüa kaotada rahvuslikku ja piirkondlikku eripära ega asendada seda „euroopaliku“ ühetaolisusega, nagu mõned kriitikud väidavad.

Tänu suulisele tõlkele saavad Euroopa Parlamendi liikmed küsimusi arutada oma emakeeles

Tunne oma keele päritolu

ELi keeltel on erinevad juured. Enamik kuulub suurde indoeuroopa keelkonda, mille peamised keelerühmad on germaani, romaani, slaavi ja keldi. Kreeka keel ja balti keeled – leedu ja läti keel – on samuti indoeuroopa keeled, ehkki nad ei kuulu selle keelkonna suurimatesse keelerühmadesse. Ungari, soome ja eesti keel kuuluvad soome-ugri keelkonda. Malta keel on lähedalt suguluses araabia keelega ja sisaldab ka itaalia keele elemente.

Enamik ELi „piirkondlikke“ ja „vähemuskeeli“ kuulub samuti ühte või teise eespool nimetatud rühmadest. Peamine erand on Prantsusmaa ja Hispaania piirialal kõneldav baski keel, mille päritolu uuritakse siiani.

Vähemuskeelte mõiste ei hõlma ainult vähem levinud keeli, nagu näiteks Lapimaal kõneldavaid saami keeli või Lääne-Prantsusmaal kasutatavat bretooni keelt, vaid ka ELi ametlikke keeli, kui neid kõneleb teises liikmesriigis vähemus (näiteks saksa keel Põhja-Itaalias või ungari keel Rumeenias ja Slovakkias). Vene keelt kõneleva vähemusega Baltimaade ühinemine ELiga on lisanud „vähemuskeele“ uue liigi – vähemuskeele, mis on kolmanda riigi riigikeel.

Euroopa Liidu 23 ametlikku keelt on bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keel. Katalaani, baski ja galeegi keel on Hispaanias ametlikud keeled, mis tähendab, et teatavad ELi tekstid tõlgitakse Hispaania valitsuse kulul nendesse keeltesse ja nendest keeltest.

ELis on ametlikke keeli vähem kui liikmesriike, sest näiteks Saksamaa ja Austria kasutavad sama keelt, Kreeka ja Küpros kasutavad mõlemad kreeka keelt ning Belgial ja Luksemburgil on ühised keeled naaberriikide Prantsusmaa, Saksamaa ja Madalmaadega. Nii tuleb 27 riigi kohta kokku 23 keelt.

Euroopa keeled

Saksa keel on Euroopa Liidus kõige laiemalt kasutatav emakeel: seda kõneleb emakeelena ligikaudu 90 miljonit inimest ehk 18% ELi elanikkonnast. Inglise, itaalia ja prantsuse keel on emakeeleks 60–65 miljonile ELi kodanikule (12–13% kogu ELi elanikkonnast).

Inglise keelt kõneleb esimese võõrkeelena aga hinnanguliselt 38% ELi kodanikest, mistõttu see keel edestab Euroopa Liidus kõige laiemalt kasutatava keelena märkimisväärselt nii saksa keelt kui ka kõiki muid keeli. Ligikaudu 14% ELi kodanikest kõneleb esimese võõrkeelena prantsuse või saksa keelt.

Kaheteistkümne uue liikmesriigi lisandumine alates 2004. aastast on veelgi tugevdanud inglise keele positsiooni Euroopa Liidu

suhtluskeelena. Samas lisas see ka saksa keele kandepinda, mis on nüüd prantsuse keelega võrdne. Nimelt kõneldakse saksa keelt Kesk- ja Ida-Euroopa riikides võõrkeelena rohkem kui prantsuse keelt. Ajalooliste ja geopoliitiliste mõjurite tulemusena on vene keel neis riikides esimene või teine võõrkeel. Tegelikult näitab Euroopa Komisjoni kõige hiljutisem, 2006. aastal avaldatud uuring, et ELi kodanike hulgas on võõrkeelena kõige rohkem levinud viis keelt (vt taustinfot).

Ei ole üllatav, et keelteoskus on parim nendes riikides, mis on suhteliselt väikesed või mille keel ei ole mujal eriti tuntud. Rohkem kui 90% kaheksa ELi riigi – Leedu, Luksemburgi, Läti, Madalmaade, Malta, Rootsi, Slovakkia ja Sloveenia – elanikest valdavad enda sõnul lisaks

emakeelele ka võõrkeelt. Samas oskavad võõrkeelt vestlustasemel ainult 34% Iirimaa ja 38% Suurbritannia elanikest.

„Emakeel ja kaks võõrkeelt“

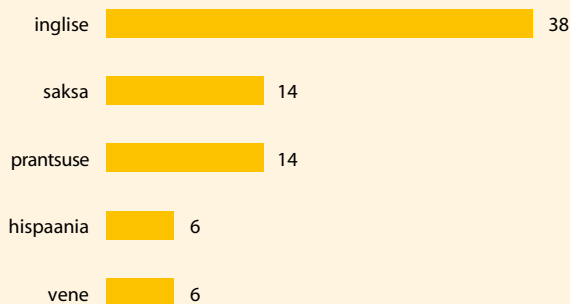
Kuigi enamik võõrkeelt õppivaid eurooplasi valib inglise keele, millele eelistusel järgnevad saksa ja prantsuse keel, võivad teatud olukorras paremini sobida muud keelevalikud. Eriti kehtib see siis, kui ELi kodanikud soovivad paremate töö võimaluste leidmiseks ühest riigist teise elama asuda. Sellisel juhul oleks rohkem otsest kasu mõne naaberriigi keele õppimisest. Osaliselt sellepärast innustab Euroopa Liit inimesi võimaluse korral õppima kaht võõrkeelt.

Kõige levinumad võõrkeeled ELis

Küsimus: „Mis keeli peale emakeele te valdate piisavalt, et nendes keeltes vestelda?“

Vastused (protsentides):

Eurobaromeetri 2006. aasta uuringu kohaselt vastas 28% küsitlenuist, et nad valdavad peale emakeele veel kaht keelt. Uuring näitab aga ka, et seitsmes ELi riigis (Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Portugal, Rumeenia, Ungari ja Ühendkuningriik) ei oska pool kuni kaks kolmandikku elanikkonnast ühtki võõrkeelt.

Uuringu tulemused näitavad muu hulgas veel järgmist.

- Küsitlenuist 84% arvab, et iga ELi elanik peaks lisaks emakeelele valdama veel üht keelt. Ligikaudu pool vastanuiist toetab ideed „emakeel ja kaks võõrkeelt“.
- Inglise keelt peab kõige tähtsamaks võõrkeeleks, mida esmajoones õppida, 68% küsitlenuist; järgnevad prantsuse (25%) ja saksa keel (22%).

- Enamik eurooplasi arvab, et lapsed peaksid võõrkeeleõpinguid alustama algkoolis vanuses 6–12.

- Peamised võõrkeele õppimise põhjused seostuvad puhkusereisil või tööga. Küsitlenuist 35% soovib oma keeleoskust kasutada puhkusereisil välismaal. Oma tööga seoses õpib võõrkeeli 32% vastanuiist, teises riigis töötamise eesmärgil aga 27%.

- Ligikaudu 63% eurooplasi arvab, et piirkondlikke ja vähemusekeeli tuleks rohkem toetada.

©Helen King/Van Parys Media

Paljud inimesed harjutavad oma keeleoskust puhkusel olles

Piirkondlikud ja vähemuskeeled

See saami naine Lapimaal kõneleb vähemuskeelt

Luupidamine keelelise ja kultuurilise mitmekesisuse vastu on Euroopa Liidu kindel põhimõte. See on kirja pandud ELi juhtide poolt 2000. aastal vastuvõetud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas. Piirkondlike ja vähemuskeeli kaitseb konkreetselt Euroopa Nõukogu raames kokkulepitud harta.

Keeleline mitmekesisus ei hõlma mitte ainult ELi 23 ametlikku keelt, vaid ka liidu piirkondlike ja vähemuskeeli. Neid on rohkem kui 60, ehkki nende tegelik arv oleneb sellest, kuidas keelt määratleda (ja eristada näiteks dialektist). Neid keeli

kõneleb Euroopa Liidus kuni 50 miljonit inimest.

Kolm määratlust

Piirkondlike ja vähemuskeelte üldtunnustatud kategooriaid on kolm:

- ühes liikmesriigis asuva või piiriülese piirkonna keeled, mis ei ole üheski ELi riigis kasutusel peamise keelena. Sellised keeled on näiteks baski, bretooni, katalaani, friisi, sardiinia ja kõmri keel;
- ühe ELi riigi elanikkonna vähemuse keeled, mis on ametlikud keeled mõnes teises riigis: näiteks saksa keel Lõuna-Taanis, prantsuse keel Põhja-Itaalias Valle d'Aosta maakonnas ja ungari keel Slovakkias;
- mitteterritoriaalsed keeled, nagu näiteks romi ja juudi kogukondade keeled (romi keel ja jidiš) ELis.

Piirkondlike ja vähemuskeelte mõiste ei hõlma ühegi Euroopa Liidu ametliku keele dialekte ega sisserännanute kogukondades kõneldavaid keeli.

Mittepõliskeeled

ELi riikide sisserännanute kogukondades kõneldakse paljusid teisi maailma keeli. Nende hulgas kerkib esile türgi keel, mida kõnelevad suured kogukonnad Saksamaal, Belgias ja Madalmaades. Mittepõliskeelteks on ka Maghrebi araabia keel (peamiselt Prantsusmaal, Hispaanias ja Belgias), samuti urdu, bengali ja hindi keel, mida kõnelevad India subkontinendilt pärit sisserännanud Ühendkuningriigis.

Üldiselt ei anta mittepõliskeeltele ELi riikides ametlikku staatust ega tunnustust. EL rahastab aga sisserännanute kogukondi, et aidata neil sotsiaal- ja regionaalarengu programmide kaudu uues koduriigis integreeruda. Mõnes riigis toetatakse kõnealuseid kogukondi ka oma päritoluriigi keele oskuse arendamisel ja sisserännanute lastele õpetatakse neid keeli koolis. Sel moel saavad kogukonnad säilitada sideme oma kultuurilise päritoluga, võttes samal ajal omaks uue koduriigi keele ja kultuuri. Kahe keele oskus võib olla kasulik ka igale inimesele eraldi, luues mitmes valdkonnas karjäärivõimalusi.

© Travel-images.com

Integratsiooni keeled

Paljud kohalikud omavalitsused ja riikide valitsused pakuvad sisserrännanuile keeleõpet ning kohaliku ühiskonna ja kultuuriga tutvumise kursusi ning aitavad leida töökohti. Viimati nimetatud abi pakutakse sageli sisserrännanute enda keeles.

Üks näide on Belgias asuv flaami linn Gent, kus sisserrännanuile ja pagulaseks tunnistatud isikutele pakutakse tutvustavat programmi, millesse kuulub 1200 tundi hollandi keele (flaami piirkonna keele) õpet ja 75 tundi kodanikuõpetust. Kodanikuõpetus toimub albaania, araabia, inglise, prantsuse, pärsia, vene, hispaania, somaali ja türgi keeles.

Saksamaal Maini-äärses Frankfurdis eelneb 600-tunnisele keelekursusele linnaga tutvumine ning Saksa institutsioonide ja riigi õigussüsteemi tutvustamine. Kursust pakutakse kaheksas keeles, õpetajateks on Frankfurti elama asunud sisserrännanud.

Soome haridussüsteem toetab sisserrännanute emakeele säilitamist ja arendamist, et tagada „funktsionaalne kakskeelsus“. Koolitust on pakutud 52 keeles. Sisserrännanute emakeelena on kõige ulatuslikumalt õpetatud vene, somaali ja albaania keelt.

Ungari töötas oma riikliku integratsioonipoliitika välja kuuekuulise katseprojekti „Matra“ alusel, mis sisaldas 1200 tundi keeleõpet sisserrännanutele, 700 tundi kultuuri- ja õiguskoolitust ning rahalist abi elamiskulude katteks.

Keelekursus sisserrännanutele Viinis

Keel ja liikuvus

Eksporditurgudel on mõttekas tööle võtta kohalikku keelt emakeelena kõnelejaid

© Shutterstock

ELi kodanikel on õigus elada ja töötada lisaks oma kodumaale ka teistes liikmesriikides. EL võimaldab inimestel minna sinna, kus leidub tööd. Võõrkeelteoskus on ELis tõelise liikuvuse võti, mis annab võimaluse maksimaalselt ära kasutada kogu maailmajaos leiduvaid töötamis-, õppimis- ja reisimisvõimalusi.

Kohaliku keele õppimine ei ole ainuüksi vahend teises riigis töö saamiseks, vaid võimaldab ka kohalike inimestega suhelda. Sageli avab see täiesti uue perspektiivi mõistmaks,

mida tähendab olla eurooplane ja mida me kõik ühiselt loome. Meie riikide ajalugu ja kultuuripärand võivad erineda, kuid meie püüdlused ja tulevikulootused on tihedas kooskõlas. Võime üksteisega suhelda tõstab meie teadlikkust sellest, mis meil on ühist, suurendades samas lugupidamist üksteise kultuuriliste erinevuste vastu.

Keeled tähendavad äri

Euroopa Komisjoni tellitud uuring näitab, et ELi ettevõtted võivad keelteoskuse puudumise tõttu äri- võimalustest ilma jääda. Eriti kehtib see väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul, kes ei suuda täies mahus ära kasutada ekspordivõimalusi muudesse ELi liikmesriikidesse. Uuringu kohaselt on kuni 11% väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid – ligikaudu 1 miljon ettevõtet – jäänud keeletõkete tõttu ilma lepingutest potentsiaalsete klientidega teistes ELi riikides. Uuringus rõhutatakse ka mitmekeelsuse kasvavat tähtsust äri- võimaluste leidmisel maailmaturul. Selles kontekstis

on põhikeeleks inglise keel, kuid uuringus rõhutatakse hiina, araabia ja vene keele kasvavat tähtsust.

Uuringus soovitatakse ettevõtetele eksporditulemuste parandamiseks:

- läheneda mitmekeelsele suhtlusele strateegiliselt;
- võtta eksporditurgudel tööle kohaliku keele kõnelejaid;
- värvata keeleoskustega töötajaid ja arendada nende oskusi edasi;
- palgata tõlkijaid ja tõlke.

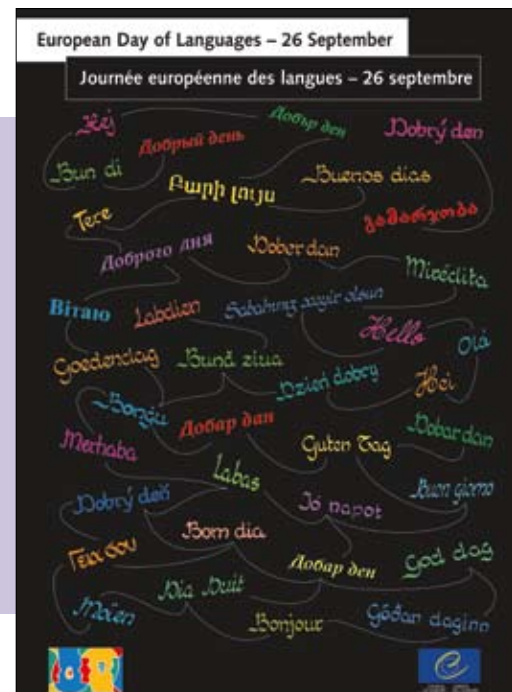
Mitmekeelsus on omaette majanduskasvu valdkond, mis loob töökohti keeleõpetajatele, tõlkijatele ja tõlkidele ning nende tugipersonalile, samuti neile, kes projekteerivad ja toodavad elektroonilisi ja IT tugiplatvorme, ning programmeerijatele ja spetsialistidele, kes arendavad välja arvutipõhiseid või automaattõlkesüsteeme.

Hoolige oma keelest

Iga aasta 26. septembril tähistatakse Euroopa keelte päeva.

Sündmuse mõte on tõsta avalikkuse teadlikkust kõikidest Euroopas kõneldavatest keeltest ning keeleõppe tähtsusest sallivuse ja vastastikuse mõistmise edendamisel. Euroopa keelte päevaga tähistatakse keelelist mitmekesisust kui üht Euroopa tugevat külge ning ergutatakse elukestvat keeleõpet nii koolis kui ka väljaspool kooli. Keeltepäeva ühele plakatile on kogutud igapäevased tervitusfraasid 37 keeles.

Keeleõppe edendamine

EL kohustub kaitsma oma kodanike õigust isiklikule ja tööalasele liikuvusele ning võimet üksteisega suhelda. Selleks rahastatakse programme, mille eesmärk on edendada Euroopa keelte õpetamist ja õppimist. Nimetatud programmidel on vähemalt üks ühine joon: need hõlmavad piiriüleseid projekte, mille partnerid on vähemalt kahest ja sageli kolmest või enamast ELi riigist.

ELi programmid täiendavad liikmesriikide hariduspoliitikat. Iga valitsus vastutab ise oma riigi hariduspoliitika, sealhulgas keeleõpetamise eest. ELi programmid loovad aga riikide ja piirkondade vahelisi sidemeid ühisprojektide kaudu, mis suurendavad keelte õpetamise ja õppimise mõju.

ELi õppetoetus

Alates 2007. aastast on peamised programmid koondatud ELi elukestva õppe programmi raamesse. Keeleõppe ja keelelise mitmekeelsuse edendamine on nimetatud programmi ja selle nelja allprogrammi üks eesmärke. Iga kõnealune allprogramm kannab tuntud Euroopa haridustegelase nime ning käsitleb ühte õppimise ja õpetamise valdkonda.

Esimene neist, Comenius (nimetatud nüüdselt Tšehhi alalt pärit 17. sajandi haridustegelase Jan Amos Komensky ehk Comeniuse järgi), hõlmab alg- ja keskharidust. Erasmus (nimetatud 16. sajandi humanisti Rotterdami Erasmuse järgi) on eriprogramm, mille eesmärk on võimaldada üliõpilastel ja õppejõududel õppida või õpetada mõne teise ELi riigi ülikoolis. Erasmus

pakub osalejatele enne välismaale siirdumist keeleõppe intensiivkursusi. Leonardo da Vinci programm (nimetatud Itaalia renessansi suurkuju järgi) keskendub kutseõppele ja -koolitusele. Neljas programm Grundtvig on nimetatud 19. sajandi Taani täiskasvanute koolituse teerajaja N. F. S. Grundtvigi järgi. Programm on suunatud täiskasvanute õppele.

Iga eriprogrammi eesmärk oma valdkonnas on:

- ergutada inimesi õppima keeli kõikidel haridustasemetel ja kõikides vanustes kogu tööea jooksul;
- parandada juurdepääsu keeleõppevõimalustele kogu Euroopas;
- arendada välja ja levitada uenduslikke õppemetoodikaid ja head tava;
- pakkuda keeleõppijatele piisavalt laias valikus õppevahendeid;
- tõsta teadlikkust mitmekeelsuse tähtsusest ELi ühe peamise majandusliku ja sotsiaalse väärtusena.

Nende eriprogrammide raames saab toetada kõiki keeli: ametlikke keeli, piirkondlikke ja vähemuskeeli, võõrkogukondade keeli ning ELi peamiste kaubanduspartnerite keeli.

Igas riigis on riiklikud teabekeskused, mis annavad üksikasjalikku teavet kõnealustes programmides osalemise võimaluste kohta (vt ec.europa.eu/ploteus).

Võõrkeelt õppida ei ole kunagi liiga vara

Kultuuridevahelised sillad

Euroopa Liidu kultuuriprogrammid edendavad mitmel viisil ka keelelist ja kultuurilist mitmekesisust. Programmi MEDIA kaudu rahastatakse Euroopa filmide dubleerimist ja subtiitrimist teiste ELi riikide kinodes ja televisioonis näitamiseks. Programm „Kultuur” rajab kultuuridevahelisi sildu, toetades tänapäeva kirjanike teoste tõlkimist teistesse ELi keeltesse.

© Euroopa Liidu Nõukogu

Leonardo aitab rahu valvata

Leonardo da Vinci kutseharidusprogramm kaasati ootamatusse tegevusvaldkonda: nimelt rahastati selle kaudu rahvusvahelist koolitusprogrammi maailma kriisikolletesse sõjalistele, politsei- või humanitaarmissioonidele saadetavate ELi rahuvalvajate keeleoskuste täiustamiseks. Programmis nimega „Linguapeace Europe” osalesid Euroopa Liidu

11 riigi partnerid. Need riigid olid Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Leedu, Läti, Poola, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Ungari ja Ühendkuningriik.

Et ELi rahvusvahelised missioonid oleksid edukad, peavad missioonis osalejad üksteisega suhtlema, sageli väga soravalt ja täpselt. „Linguapeace Europe”i abil töötati välja, kontrolliti ja levitati keskmise ja edasijõudnute taseme keeleõppe- ja teatmaterjale, mis vastasid rahvusvaheliste ja riiklike kvalifikatsioonikeskuste tunnustatud keeleoskuse standardile.

**ELi rahuvalvajad
Aafrikas vajavad
operatiivprobleemide
lahendamiseks ühist
keelt**

Mitmekeelsus kui töövahend

Keeleline mitmekesisus on tänapäeva Euroopa Liidus iga-päevaüks osa. Kuna ELis elab ligi 500 miljonit eri etnilise, kultuurilise ja keelelise taustaga kodanikku, on eriti oluline anda neile oskused üksteise mõistmiseks ja üksteisega suhtlemiseks. Samas saab rohkem ära teha mitmekeelsuse arendamisel töövahendiks, mis aitaks ELi ettevõtetel muutuda konkurentsivõimelisemaks ning leida uusi eksporditurge Euroopas ja mujal.

Sellised algatused nagu ELi elukestva õppe programm on seetõttu oluliseks täienduseks sellele, mida iga liikmesriigi valitsus suudab oma kodanikele ja ettevõtetele pakkuda. ELi toetust mitmekeelsusele on käesoleval programmiperioodil 2007–2013 tugevdatud. Keeleõpe ja keeleline mitmekesisus on kindlaks määratud üldiste eesmärkide-na ja keeleprojektide eelarvet on suurendatud.

Kaks on parem kui üks

ELi üksikkodanike mitmekeelsuse kontseptsioon on väga ambitsioonikas. Ühe võõrkeele õppimine lisaks emakeelele on hea, teise võõrkeele õppimine aga veelgi parem. Komisjoni uusima, 2006. aasta Eurobaromeetri uuringu ja sellele viis aastat varem eelnenud uuringu kohaselt kasvas nende vastajate osakaal, kes väitsid end oskavat kaht võõrkeelt lisaks emakeelele, 26%-lt 28%-ni.

EL on teadlik sellest, et keeleoskus on riikide ja ühiskonnarühmade lõikes ebaühtlaselt jagunenud. ELi kodanike kõneldavate võõrkeelte hulk on väike; ühele, ehkki tähtsale suhtluskeelele – inglise keelele – tuginemisest ei piisa. EL usub, et eesmärk „emakeel ja kaks võõrkeelt“ on ambitsioonikas, kuid mitte kättesaamatu. Keeleõpe on elukestev tegevus, mis algab koolis (või isegi enne seda) ning jätkub kõikidel hariduse tasanditel ja kõikidel eluetappidel.

Eluks õppimine koolis ja väljaspool kooli

Õpetamine peaks algama varakult, ent sel on mõtet vaid juhul, kui õpetajad on saanud eriettevalmistuse lastele keelte õpetamiseks. Peale selle peaksid klassid olema suhteliselt väikesed ja kooli õppekavas tuleb eraldada keeleõppele piisavalt aega.

Koolid peavad väljakutsele reageerima, pakkudes võimalikult laia keelevelikut. Samuti peaksid nad värbama ja välja õpetama rohkem õpetajaid – ning siin saavad piiriäärased alad omavahel kasulikku koostööd teha.

Ka täiskasvanutel peaks olema rohkem võimalusi keeli õppida ja kasutada. Hoolitsema peab kõikide keelte, ka piirkondlike ja vähemuskeelte edendamise eest, keeli tuleks õpetada laialdasemalt, nende õppimiseks tuleks rohkem kasutada Interneti ning televisioonis ja kinos tuleks kasutada rohkem subtiitreid.

EL on veendunud, et kulutused teise ja kolmanda keele kasutamise edendamisele kodanike seas on mõõdukad, võrreldes ebapiisava keeleoskuse tõttu puuduvate töö- ja isiklike võimalustega – ning kasutamata ärivõimaluste negatiivse mõjuga ELi majandusele.

Keeleoskuse selge hindamine

Kaks olulist praktilist panust keeleoskuste edendamisele on Europassi keelepass ja Europassi CV. Mõlema vahendi eesmärk on aidata kasutajail tutvustada oma ametlikku või mitteametlikku kvalifikatsiooni standardisel viisil – kas ainult keeleoskuse tõendamiseks või tervikliku CV näol. Need võib täita kas Internetis või alla laadida ja täita paberil (europass.cedefop.europa.eu).

Selline keeleoskuse taseme ühtlustatud kirjeldamine on vähendanud segadust, mida põhjustasid varem kasutatud arvukad pädevustasemed ja erinevad väljendid.

Sõnaraamatud ja grammatikareeglid on meie peamised keeleõppe vahendid

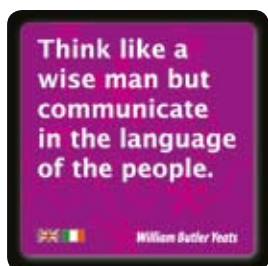

Mitmekeelse Euroopa Liidu juhtimine

Põhjuseid, miks Euroopa Liit kasutab 23 ametlikku keelt, ei ole raske leida: need on demokraatia, läbipaistvus ja õigus teada.

ELi õigusakte kohaldatakse kogu liidus otseselt, seega kõikide ELi kodanike ja ettevõtete suhtes. Uued õigusaktid tuleb avaldada ja nendele kättesaadavaks teha keeles, mida nad mõistavad. Nagu igas demokraatlikus riigis, on igal kodanikul põhiõigus teada, miks konkreetne õigusakt vastu võetakse ning kas ja kuidas see mõjutab tema igapäevaelu. Kõikide ametlike keelte kasutamine hõlbustab inimeste osalemist ELi avalikes aruteludes ja konsultatsioonides, mis sageli toimuvad Interneti teel.

Aluspõhimõttena on kodanikel ja nende valitud esindajatel samaväärne õigus ELile juurde pääseda ning nad saavad suhelda ELi institutsioonide ja asutustega omas keeles.

Euroopa Parlamenti valitud esindajatel on õigus rääkida oma valijate nimel omas keeles. Seesama kehtib ministrite kohta ELi ametlikel kohtumistel ja kodanike kohta Euroopa Ombudsmanile kaebuste esitamisel.

Taustale jäädes on tõlgid tööhoos ELi ametlikul kohtumisel

Kodanike kaasamine

ELi seadusandlik funktsioon ja kodanike otsene kaasatus on põhjused, miks EL kasutab suuremal arvul keeli kui sellised rahvusvahelised organisatsioonid nagu ÜRO või NATO, mis tegutsevad üksnes valitsustevahelisel tasandil ja millel puudub seadusandlik funktsioon. ÜRO, millel on üle 190 liikme, kasutab vaid kuut keelt. Euroopa Nõukogu, millel on rohkem liikmeid kui ELil, avaldab ametlikke dokumente ainult inglise ja prantsuse keeles, sama teeb ka NATO.

ELi institutsioonid on oma menetlused aastate jooksul välja kujundanud nii, et need hõlmavad üha enam ametlike keeli. Samuti on nad püüdnud tõhusal ja säästlikul viisil pakkuda kodanikele ja valitsustele kvaliteetset kirjalikku ja suulist tõlget. Nende teenuste oskuslikkust ja pädevust tuuakse eeskujuks kogu maailmas.

Ressursside mobiliseerimine

Mitmekeelse ELi haldamisel on oma hind. Tulemustega võrreldes on see hind aga mõõdukas. Kirjaliku ja suulise tõlke kulu moodustab aastas umbes 1% ELi eelarvest ehk pisut üle 2 euro kodaniku kohta. Kogukulu on tõusnud suhteliselt vähe vaatamata 12 uue riigi ühinemisele alates 2004. aastast.

Tõlkijad töötavad kirjalike tekstidega, tõlgid aga vahendavad suulist teksti. Mõlemad peavad suutma tõlkida oma põhikeelde (tavaliselt on selleks emakeel) vähemalt kahest teisest ELi keelest.

Kahekümne kolme ametliku keele kasutamine on Euroopa Liidu avalik nägu. Oma sisetöös kasutavad institutsioonid tõhususe, kiiruse ja kokkuvõtte huvides vähendatud mahus menetlusi. Näiteks Euroopa Komisjon töötab kolmes peamises keeles: inglise, prantsuse ja saksa. Enamik dokumente koostatakse ning jagatakse komisjoni osakondadele ja teenistustele välja ühes nendest keeltest, kuni lõplik projekt on valmis kas avaldamiseks või edastamiseks mõnele teisele institutsioonile, näiteks Euroopa Parlamendile või Euroopa Liidu Nõukogule. Siis tõlgitakse dokument ülejäänud 22 keelde.

Euroopa Parlament, mis peab sageli dokumente kiiresti ette valmistama kõikides ametlikes keeltes, on välja arendanud süsteemi, mis keskendub kolmele „põhikeelele“: inglise, prantsuse ja saksa keelele. Näiteks slovaki või rootsi keeles esitatud dokumenti ei tõlgita otse ülejäänud 22 keelde. Selle asemel tõlgitakse tekst esmalt kolme põhikeelde ning tõlkijad saavad valida, millist neist kolmest kasutada teksti edasiseks tõlkimiseks oma keelde.

Sel moel piiratakse vajadust tõlkijate järele, kes oskavad tõlkida näiteks malta keelest otse taani keelde või eesti keelest portugali keelde.

Suuline tõlge

ELi tõlgid kasutavad kõikidesse 23 ametlikku keelde ja nendest keeltest tõlkimisel ühesugust süsteemi. Näiteks soomekeelne kõne tõlgitakse „releekeesse“, mida on piiratud arv. Slovaki keele tõlk kuulab lähtekõnena üht nendest keeltest ja nii kaob vajadus inimeste järele, kes suudavad tõlkida soome keelest otse slovaki keelde.

Sellise keelise otsetee kasutamine on praktiliselt ja majanduslikult otstarbekas – eeldusel, et kvaliteet ei kannata. Sellepärast on nii suulise kui ka kirjaliku tõlke kvaliteedi kontroll äärmiselt oluline.

Vähendatud mahus teenuseid osutavad tõlgid ka mitteametlikel ja töökoosolekutel. Mõnel juhul kasutatakse üksnes kõige levinumaid ELi keeli. Teistel juhtudel võivad osalejad kõneleda paljusid keeli, kuid need tõlgitakse ainult kahte või kolme levinud keelde. Mõte on selles, et kõnelejad võivad

väljendada end omas keeles või mõnes muus keeles, mida nad hästi valdavad, kuid eeldatakse, et nad valdavad üht peamistest ELi keeltest menetlusest arusaamiseks piisaval määral.

Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu Nõukogu suulise tõlke teenistus peab iga päev Brüsselis või muus ELi asukohas teenindama ligikaudu 60 koosolekut. Nende hulgas on ametlikke koosolekuid, mis tõlgitakse täielikult ELi 23 ametlikku keelde ja nendest keeltest. Iga sellist koosolekut teenindab 69 tõlki.

Uued tehnoloogiad

ELi institutsioonide keeleteenistuste ainulaadset suurust ja olemust arvestades kasutatakse võimalikult suurel määral ära uute tehnoloogiate pakutavat abi. Kõige selgemad näited sellest on kaugtõlge, mitmekeelsete veebilehtede haldamine ja arvutipõhised tõlkevahendid.

Turul saadaolevaid rakendusi kasutades ja oma lahendusi välja töötades on Euroopa keeleteenistustest saanud ideaalne laboratoorium ja ülemaailmne võrdlusvahend. Nende tehtud jõupingutuste tulemusi pakutakse ka avalikkusele ning neid kasutavad sageli teadlased ja eraettevõtted.

Miski ei lähe tõlkes kaduma ehk lugege Euroopa kohta omas keeles

Tuleviku väljakutsed

EL on ametlikult kohustatud austama oma kodanike keelelist ja kultuurilist mitmekesisust. Liit teeb seda mitmel viisil:

- ta austab meie õigust omas keeles rääkida ja kirjutada ning laiendab seda õigust meie suhtlusele ELi institutsioonidega;
- ta toetab piirkondlike ja vähe-
muskeelte kasutamist olenemata sellest, kas nimetatud keeled on ELi ametlikud keeled või mitte;
- ta edendab aktiivselt keeleõpet ja mitmekeelsust kui ELi kodanike enesetäiendamise vahendit

ning kogu ELis töökohtade ja majanduskasvu loomise vahendit.

ELi liikmesriikide arvu suurenedes ja ametlike keelte arvu kahekordistudes alates 2004. aastast on EL neid tegevusi hoogustanud. Seda teeb ta ka edaspidi, valmistudes edasiseks laienemiseks.

Tunnustades inglise keele esilekerkimist Euroopa kõige levinuma keelena, soovib liit siiski tagada, et see ei muutuks aja jooksul liidu piirides keelelist mitmekesisust piiravaks teguriks. Sellepärast rõhutab EL

mitmekeelsusest saadavat isiklikku, sotsiaalset ja majanduslikku kasu ning on püstitanud ambitsioonika eesmärgi innustada võimalikult paljusid ELi kodanikke õppima lisaks oma emakeelele veel kaht võõrkeelt.

ELi ees seisab väljakutse kasutada olemasolevaid ressursse parimal võimalikul viisil ning luua vajalikud tugipoliitika ja -programmid, et saavutada taotletav mitmekeelsus võimalikult lühikese ajaga.

Valige oma keel
Euroopa Liidu
portaali

TÄIENDA VAT LUGEMIST

Teavet keelte kasutamise kohta Euroopa Liidus leidub ELi keeleportaalis

europa.eu/languages/et/home

Euroopa Komisjoni kirjaliku tõlke peadirektoraat on koostanud oma teabebrošüürid, mis on avaldatud veebilehel

ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm

Suulise tõlke ja tõlkide kohta ELis leidub teavet veebilehel

ec.europa.eu/dgs/scic/index.htm

Teavet ELi elukestva õppe programmi ja selle allprogrammide kohta on avaldatud veebilehel

ec.europa.eu/ploteus

ELiga saab ühendust võtta

INTERNETIS

Teave on kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebilehel **europa.eu**

ISIKLIKULT KOHALE MINNES

Euroopas on sadu kohalikke ELi teabekeskusi. Lähima keskuse aadressi leiate veebilehelt **europedirect.europa.eu**

TELEFONI VÕI ELEKTRONPOSTI TEEL

Europe Direct on teenus, mis aitab leida vastuseid Euroopa Liiduga seonduvatele küsimustele. Kontakteeruda on võimalik tasuta telefoniliinil **00 800 6 7 8 9 10 11** (telefoni-automaadist väljaspool ELi helistades: (32-2) 299 96 96) või saata elektronkiri aadressilt **europedirect.europa.eu**

LOE EUROOPA KOHTA

ELi kohta käivad trükised saadaval vaid hiireklõpsu kaugusel EU Bookshopi veebilehel **bookshop.europa.eu**

EESTIKEELSET TEAVET JA VÄLJAANDEID EUROOPA LIIDU KOHTA LEIATE:

■ Euroopa Komisjoni esindus Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
Tel: (372) 626 44 00
Faks: (372) 626 44 01
E-post: COM-REP-TLL@ec.europa.eu
www.europaliit.ee

■ Euroopa Parlamendi infobüroo Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
Tel: (372) 630 69 69
Faks: (372) 630 69 68
E-post: eptallinn@europarl.europa.eu
www.europarl.ee/

■ Rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskus

Tõnismägi 2
15189 Tallinn
Tel: (372) 630 73 30
Faks: (372) 645 19 97
E-post: elik@nlib.ee

■ Eurotelefon

Tel: 0 800 33 30
E-post: info@eurotelefon.ee

■ Tartu Ülikooli Raamatukogu eurodokumentatsiooni keskus

W. Struve 1
50091 Tartu
Tel: (372) 737 57 80
E-post: paring@utlib.ee
www.euroinfo.ee/

■ Audentese Ülikooli eurodokumentatsiooni keskus

Tondi 84
11316 Tallinn
Tel: (372) 699 65 96
Faks: (372) 699 66 00
E-post: ylikool@audentes.ee

■ Eesti Kaubandus-Tööstuskoja euroinfo keskus

Toom-Kooli 17
10130 Tallinn
Tel: (372) 644 80 79
Faks: (372) 646 02 45
E-post: einfo@koda.ee
www.koda.ee/euroinfokeskus/

■ Europe Directi Eesti infopunktide kontaktandmed:

■ Tallinna infopunkt

Eesti Rahvusraamatukogu
Tõnismägi 2
15189 Tallinn
Tel: (372) 630 74 66
Faks: (372) 645 19 97
E-post: edir@nlib.ee
elik.nlib.ee/europedirect

■ Lõuna-Eesti infopunkt

Tartu Ülikooli Raamatukogu
W. Struve 1
50091 Tartu
Tel: (372) 737 57 25
Faks: (372) 737 57 25
E-post: edir@euroinfo.ee
www.euroinfo.ee/ed

■ Kesk-Eesti infopunkt Paides

Järva maavalitsus
Rüütli 25
72713 Paide
Tel: (372) 385 96 62
Faks: (372) 385 05 19
E-post: edir@jarvamv.ee
www.jarvamv.ee

■ Pärnumaa infopunkt

Pärnu maavalitsus
Akadeemia 2
80088 Pärnu
Tel: (372) 447 97 39
Faks: (372) 447 97 35
E-post: edir@parnumaa.ee
www.mv.parnu.ee/

Euroopa Komisjoni ning Euroopa Parlamendi esindused ja bürood on olemas kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Euroopa Komisjoni delegatsioonid asuvad paljudes maailma paikades.

Euroopa Liit

Arenev Euroopa

Euroopa nimel kõneldes

Keeled Euroopa Liidus

EL edendab oma rahvaste keelelist ja kultuurilist mitmekesisust, toetades ennekõike nende keelte õpetamist ja õppimist. ELi ambitsioonikas eesmärk on võimaldada inimestel lisaks emakeelele osata hästi kaht võõrkeelt.

ELi institutsioonid töötavad 23 ametlikus keeles. Nii tagatakse, et kõikidel ELi kodanikel sellest olenemata, kas nad kõnelevad Euroopas rohkem või vähem levinud keelt, on võrdne juurdepääs Euroopa Liidu poliitikale ja õigusaktidele. Käesolev brošüür käsitleb ELis räägitavaid arvukaid keeli, ELi tugiprogramme ja võimalusi, kuidas eurooplased saaksid keelte õppimise endale kasulikuks teha. Antakse ülevaade ka sellest, kuidas toimub mitmekeelse liidu töö korraldamine.

